

INBREKEN IN DE GANGBARE

WAAROM 'COMMUNITY DEVELOPMENT' ALS GLOBALE BENADERING GESCHIKT IS OM DUURZAME VERANDERINGEN TOT STAND TE BRENGEN IN DE LEEFOMGEVING EN LEEFWIJZE IN MOLUKSE WIJKEN.

Onlangs las ik een evaluatierapport van het Nationale Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO). "Inbreken in de gangbare" is de titel van het rapport (Anne Loeber, 2003).

Het is een evaluatierapport over transitie management in de praktijk, met name de transitie in de richting van een duurzame samenleving. Over de inhoud van het rapport wil ik het hier niet over hebben, alleen over wat de opsteller aan het einde daarvan vermeldt.

'Als transitie management te vergelijken is met het doen van een inbraakpoging in gangbare systemen, handelingspatronen en denkwijze, is een voor de hand liggende vraag hoe groot nu precies de buit is...'

'Inbreken in de gangbare' spreekt mij daarom wel aan. Misschien, omdat de eenvoud en uitdaging die in deze titel besloten liggen.

Carel Usmany

EEN BERICHT OM VERDER DE DELEN

In één van de recente facebook berichten van Iko Beta werd de vraag gesteld, of de Molukse wijken moeten blijven voortbestaan. De meeste volgers, die daarop reageerden, zijn voor het behoud van de Molukse wijken. Zij zien de Molukse wijken als het resultaat van de inspanning van de eerste generatie. Een stukje geschiedenis dat bewaard moet blijven. Wat de rol van de derde en vierde generatie daarin zouden moeten zijn gaven ze ook aan. Tegelijk erkennen ze dat het niet eenvoudig is om met hen daarover in gesprek te gaan.

Je mag denk ik wel aannemen dat de reacties van de vrienden van Iko Beta vooral een uiting is van de behoefte van de tweede generatie. Zij hadden bij de verhuizing van de kampen naar de woonwijken ook gezien en meegemaakt wat de verhuizing te weeg bracht binnen hun eigen gezin en de betrokken gemeenschap. De meesten van hen hebben nu de leeftijd bereikt van hun ouders toen ze naar de woonwijken verhuisden. Zij vragen zich daarom af wat er met de wijk zal gebeuren als hun kinderen en kleinkinderen, de derde en vierde generatie, toch de voorkeur geven om elders te gaan wonen.

Als een herinnering van de inspanning van de eerste generatie Molukkers, dan heeft dit stukje geschiedenis niet voldoende zeggingskracht voor de derde en vierde generatie Molukkers om zich in te zetten om de Molukse wijken te behouden. Persoonlijke voorkeuren spelen ook een rol om elders dan alleen in een Molukse wijk te blijven wonen of naar te verhuizen. Wel kan je dit stukje geschiedenis als uitgangspunt nemen om met wijkbewoners en omwonenden daarover in gesprek te gaan, en van daaruit te kijken welke functies de Molukse wijken dienen te vervullen in de verdere ontwikkeling van de wijkgemeenschap en het behoud van haar identiteit. Maar voor zo'n gezamenlijke verkenning heb je een denkkader nodig. Een denkkader die er

voor zorgt dat ook nagedacht wordt over de verbondenheid met de Molukken.

Duurzame ontwikkeling is zo'n denkkader. Deze biedt een mogelijkheid voor de wijkbewoners om doelgericht naar de huidige leefomgeving in en rond de Molukse wijken te kijken zonder de toekomst daarvan uit het oog te verliezen. De duurzaamheidsagenda Verenigde Natie met 17 doelen die in 2030 moeten zijn gerealiseerd kunnen daarbij als hulpmiddel fungeren. Om de realisatie te faciliteren heeft Buro Pro-kumpulan deze doelen onderverdeeld in zes aandachtsgebieden (zie overzicht hieronder):

- leefomgeving
- gemeenschap
- burgerschap, economie
- infrastructuur
- overheid

Een onderverdeling in zes aandachtsgebieden maakt het mogelijk

AANDACHTSVELDEN PROGRAMMALIJNEN			
Aandachtsveld	Duurzaamheidsdoelen		
	2020-2025		2025-2030
Leefomgeving	13 Klimaatbescherming	14 Levensonderhoud van mariene levenswijzen	15 Levensonderhoud van landelijke levenswijzen
Gemeenschap	1 Soevereiniteit, vrede en rechtvaardigheid	2 Duurzame energie	3 Duurzame steden en gemeenschappen
Burgerschap	5 Geslachtsgelijkheid	10 Reductie van ongelijkheden	11 Duurzame steden en gemeenschappen
Economie	4 Duurzame werkgelegenheid en economische groei	8 Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur	9 Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur
Infrastructuur	6 Duurzame energie	7 Duurzame energie	9 Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur
Overheid	16 Duurzame en rechtvaardige wetgeving	17 Duurzame en rechtvaardige wetgeving	17 Duurzame en rechtvaardige wetgeving

Opmerking:
grote blokken = 80% aandacht in programmaperiode
kleine blokken = 20% aandacht in programmaperiode

Aandachtsvelden voor de ontwikkeling van de programmalijnen

om de sociale vernieuwing in de Molukse wijken in fases of stappen te realiseren en kan het veranderingsproces geleidelijk plaatsvinden.

Om het proces van sociale vernieuwing te helpen op te starten heeft Buro Pro-kumpulan vorig jaar de voorlichtingscampagne 'Naar sociaal duurzame Molukse wijken' uitgerold met als werkthema 'pengayu & prauw'. Het is een metafoer bedoeld om de verbeeldingskracht van wijkbewoners aan te spreken en om hen te helpen deze te gebruiken om samen met een artistieke leider de inhoud van de community art projecten te bepalen en vorm te geven.

De flyers en posters zijn vorige jaar en begin dit jaar verspreid in diverse Molukse wijken. In de flyer is ook beknopt beschreven, hoe je met de vorming van een kopgroep van vier (Molukse wijken) een start kan maken met de eerste fase van het sociale vernieuwingsproces in de Molukse wijken.

Een eerste fase dat in de vorm van een community art project wordt opgestart door de wijkgemeenschappen zelf. Onder begeleiding van een artistieke leider zetten zij hun creatieve potentieel in om de leefomgeving in en rond de wijk kaart te brengen. Om de mogelijkheden en beperkingen samen te verkennen om deze sociaal duurzaam te maken en in een toekomstplan vast te leggen. Als afsluiting van deze eerste fase wordt het toekomstplan op een slotfestiviteit aan de wijkbewoners, omwonenden, en andere belanghebbenden gepresenteerd.

Informatie over hoe je als wijkgemeenschap de daarop volgende fasen in het sociale vernieuwingsproces kan realiseren is beschreven in de tweede en derde nieuwsbrief die je kan downloaden van de website van Buro Pro-kumpulan: <https://www.buro-pro-kumpulan.nl>. Ook de flyer en poster (foto hiernaast) zijn te downloaden.

WAAROM, WAT, EN HOE

Waarom, wat en hoe zijn de drie vragen die steeds bij elke verandering worden gesteld. Maar ook als je met een voorlichtingscampagne aankomt over sociaal duurzame Molukse wijken.

1. Waarom is dat nodig.
2. Wat houdt een sociaal duurzame Molukse wijk in.
3. Hoe kan je als wijkgemeenschap zo'n sociaal duurzame wijk realiseren.

Waarom is dat nodig. Er zijn een aantal redenen aan te geven waarom dat nodig is. Ik wil me maar beperken tot drie.

De eerste is dat een groot deel van de tweede generaties inmiddels 60 + of ouder zijn geworden. Hun kinderen zijn al de deur uit, getrouwd, of wonen al samen. Een veranderende gezinssituatie die vroeg of laat leidt tot de vraag, wie dan de hulp in de huishouding of bij de verzorging moet doen als je het zelf niet meer kan doen, en de hulp van de kinderen niet altijd mogelijk is. Deze veranderende situatie creëert een spanningsveld zowel binnen gezinnen als binnen de wijkgemeenschap. Een interne druk die een negatief effect kan hebben op de leefbaarheid in de wijk.

De tweede is de druk vanuit de omgeving, de externe druk. We leven in een tijd van structurele veranderingen. Structurele veranderingen op alle niveaus, van globaal tot lokaal. Vaak denken we dat deze verandering ons niet raken, omdat we het gevoel hebben dat ze ver van ons vandaan plaats vinden. We merken het pas als we geconfronteerd worden met bijvoorbeeld oplopende kosten voor zorg, gas en licht, en belastingen. Een pijnlijke confrontatie die ons de neus op de feiten drukt, dat we voor onze dagelijkse kost steeds minder te besteden hebben.

De derde is de verschuiving in onze eigen zienswijze. Hoe we ons als Molukker en als Molukse gemeenschap zien. Daarmee bedoel ik mee. Hoe we onze identiteit ervaren en er naar handelen.

Wat ik merk is dat met de jaren de interesse voor gemeenschappelijke activiteiten op wijkniveau is afgenomen. Had je vroeger nog de jaarlijks terugkerende sportdagen, voetbal- en

volleybaltoernooien en de muzikale middagen en avonden. Nu zijn deze artistieke, culturele en sportieve activiteiten nagenoeg verdwenen, en daarmee ook de contacten die wijken met elkaar onderhouden.

Je kunt daarom stellen dat de zeggingskracht als groep, die besloten ligt in onze onderlinge saamhorigheid, aan het afnemen is. De collectieve wij-geachte, het principe van "saudara bersaudara" (Elias Rinsampessy, 1992) schuift geleidelijk aan richting de meer individualistische ik-gedachte. Een afnemende zeggingskracht betekent echter ook een afnemende veerkracht. De gezamenlijke kracht die niet alleen ervoor zorgt dat we als groep of wijkgemeenschap bestand zijn tegen de interne en externe druk, maar ook voor de nodige flexibiliteit om ons aan te passen aan de veranderende omstandigheden of situaties.

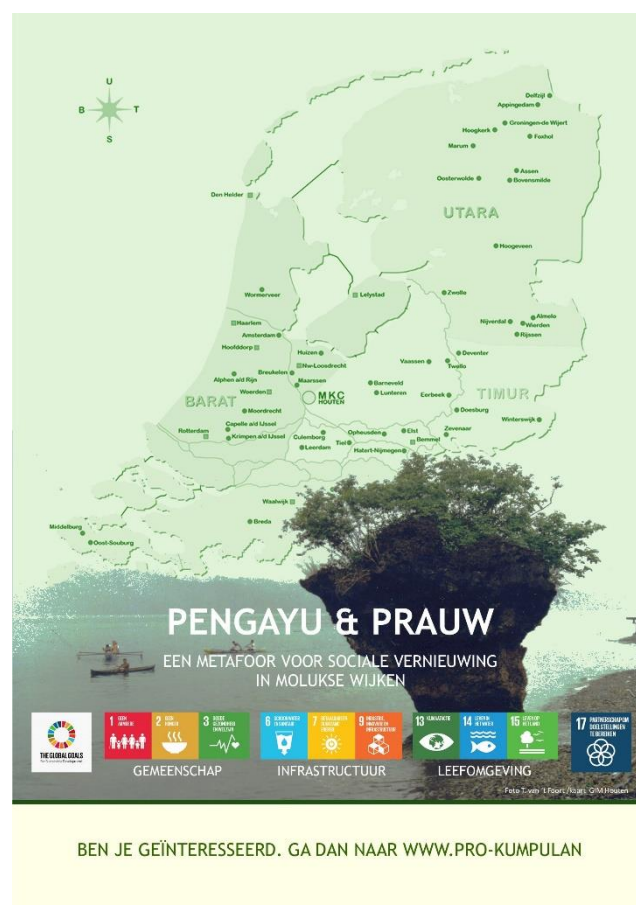

Foto van de poster die gebruikt worden in de voorlichtingscampagne 'Naar sociaal duurzame Molukse wijken'. Bron: Buro Pro-kumpulan

We staan als Molukse gemeenschap voor een generatiewisseling, die gepaard gaat met een verschuiving van de collectieve wij-gedachte naar de meer individualistische ik-gedachte. Willen we als Molukse gemeenschap onze onderlinge saamhorigheid behouden dan zullen we een balans moeten zien te vinden in deze verschuiving. Sommige gebruiken en gewoontes in onze Molukse traditie zullen we moeten loslaten, andere overnemen, of zelfs nieuwe moeten ontwikkelen.

De titel van de voorlichtingscampagne 'Naar sociaal duurzame Molukse wijken' omvat daarom naast aandacht voor het creëren van voorzieningen die het wonen in de wijk, werken, en recreëren aantrekkelijk moeten maken, ook aandacht voor het versterken van de veerkracht.

Wil je als wijkgemeenschap de gevolgen van interne en externe veranderingen met succes kunnen opvangen dan is een sterke veerkracht nodig. Een eerste stap om daaraan te werken is samen met omwonenden en andere stakeholders in dialoog gaan om vast te stellen, hoe je samen zo'n sociaal duurzame Molukse wijk kan realiseren (zie infobox).

Met elkaar in dialoog gaan en van elkaar leren is wat in het sociaal domein ook wordt geduid met sociaal leren. Het is een leerproces waar je samen met anderen zowel je eigen leervermogen als dat van de groep met nieuwe elementen aanvult. Eén daarvan en misschien de meest belangrijke is van elkaars verbeelding leren.

In de voorlichtingscampagne 'Naar sociaal duurzame Molukse wijken' is daarom voor 'Pengayu & Prauw' als metafoer en eveneens als werkthema gekozen voor het starten en doorlopen van het sociaal leerproces. Samen met de foto van lokale vissers al dobberend in hun prauw is deze metafoer bedoeld om de verbeelding van de wijkbewoners aan te spreken voor een artistieke, culturele reis, een gezamenlijke verkenning van de toekomst. Gaandeweg ideeën over een duurzame toekomst uit te wisselen en erover na te denken, hoe zij al leren en werken de wijk in een sociaal duurzame wijk kunnen veranderen.

REFERENTIE

- Loeber, Anne. (2003). *"Inbreken in de gangbare". Transitie-management in de praktijk: de NIDO-benadering*. Repro Druk, Leeuwarden.
- Rinsampessy, Elias. (1992), *Saudara Bersaudara: Molukse identiteit in processen van cultuurverandering*. Van Gorcum, Assen

Infobox

'COMMUNITY DEVELOPMENT' is een vakinhoudelijk proces en de benadering is voor een deel gebaseerd op de overtuiging dat je gemeenschappen niet kan helpen tenzij zij zelf ermee akkoord gaan. 'Community development' moet naar beide richtingen kijken: niet alleen hoe gemeenschappen aan de basis opereren, maar ook hoe belangrijke instituties reageren op de behoeftes van lokale gemeenschappen.

'COMMUNITY DEVELOPMENT' is een gestructureerde interventie die gemeenschappen meer controle geeft over omstandigheden die hun leven beïnvloeden. Dit lost niet alle problemen op waarmee een lokale gemeenschap wordt geconfronteerd ... maar het vergroot wel het zelfvertrouwen om zulke problemen even effectief aan te pakken zoals andere lokale acties.

'COMMUNITY DEVELOPMENT' opereert meer op het niveau van lokale groepen en organisaties dan met individuen en families. De omvang van lokale de groepen en organisaties die gemeenschappen op lokaal niveau vertegenwoordigen vormt dan de gemeenschapssector.

Bron: Vrij vertaald uit 'The Standing Conference for Community Development (a UK wide development network)'.
